

Byggnadsvårdsplan för Juhola finngård

Kulturmiljöenheten 2001

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund	4
Målsättning	5
Speciella vårdkrav	6
Årlig besiktning	6
Årliga arbeten	6
Periodiska arbeten	6
Byggnadsbeskrivningar och åtgärder	7
Bostadshuset	8
Kokhuset	12
Ladugården-logen-stallet	14
Södra loftboden	16
Norra loftboden	18
Vedboden	19
Jordkällaren	20
Bastun	21
Ladan	23
Dokumentation	24
Tidsplan	24
Tidsschema för byggnadsvårdsåtgärder	24
Källor	26
Arkiv	26
Kartor	26
Litteratur	26
Referensmaterial	26

Bilagor:

- 4.1 Situationsplan över Juhola finngård.
- 4.2 Översiktskarta, byggnadernas placering.
- 4.3 Byggnadsminnets avgränsning resp. kulturresevatets avgränsning, beslutskarta i skala 1:10 000 (ortofoto).

Foton: I de fall inget annat uppges, Erika Wass.

Omslagsbilder: Byggnadsdetaljer Juhola finngård, hösten 2001.

Inledning

Juhola finngård är belägen i den nordligaste delen av Östmarks socken. Gårdsbildningen ligger i kulturresevatets västra del i direkt anslutning till inägomarken, i en sydvästslutning vid Juholaberget.

Juhola finngård ligger på fastigheten Multtjärn 1:9. Fastigheten är i privat ägo av Anna Häggström-Röjdmärk m fl, där alla ägarna är ättlingar till den släkt som brukat Juhola sedan 1600-talets senare del.

Byggnaderna vid Juhola är sedan 1971-02-01 förklarade som byggnadsminne. De ägs och disponeras av markägaren, som också har ansvaret för tillsyn, vård och skötsel av dem. Beslutet om kulturresevat innebär inte några förändringar i detta avseende. För byggnadernas skötsel och vård gäller särskilda bestämmelser enligt 3 kap lagen om kulturminnen (SFS 1988:950).

För byggnadsminnet Juhola gäller följande skyddsföreskrifter:

1. Till gården hörande byggnader må ej utan länsstyrelsens samtycke rivas, flyttas eller till sitt yttre ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Arbeten i byggnadernas inre, som medför ingrepp i byggnadsstommen eller äldre inredningsdetaljer skall utföras i samråd med länsstyrelsen eller av länsstyrelsen förordnad kontrollant.
3. Det öppna markområdet kring gården må ej utan länsstyrelsens samtycke ytterligare bebyggas eller bli föremål för annan väsentlig förändring.
4. Byggnaderna skall ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll.

Bebyggelsen vid Juhola med omgivande markytor har av Riksantikvarieämbetet utpekats som riksintresseområde för kulturmiljövården (K40) och omfattas därmed av miljöbalkens 3 kap 6§ (SFS 1998:808).

I det regionalt kulturmiljöprogrammet Ditt Värmland från 1988-91 utarbetat av länsstyrelsen har Juhola finngård framhållits som en kulturhistoriskt värdefull miljö. Även i Länsstyrelsens Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvården har marken vid Juhola lyfts fram såsom odlingslandskap av nationell betydelse.

I den kommunala överiktsplanen anges i rekommendationer att hänsyn skall tas i eventuella prövningsärenden till områdets kulturvården. För området gäller i övrigt utomplanbestämmelser.

Bakgrund

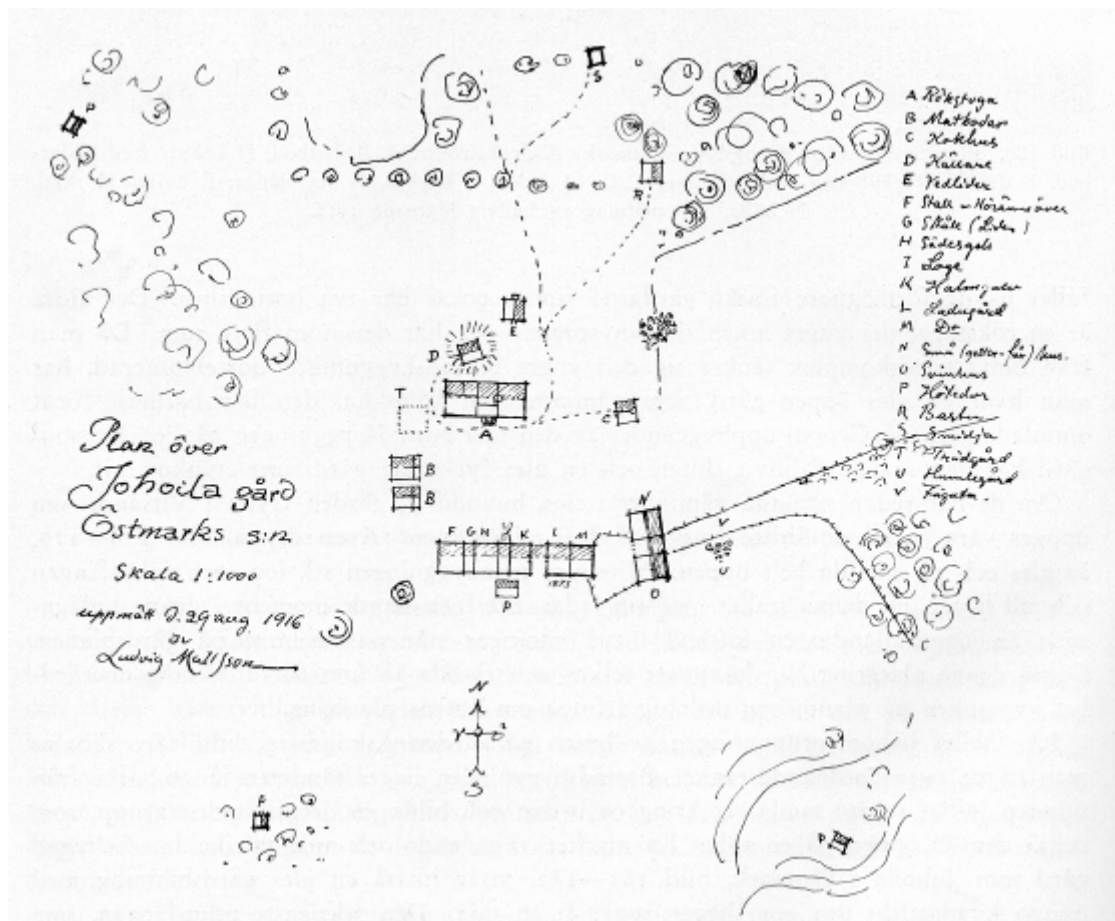
Juhola har en gles gårdsbildning där bebyggelsen ligger placerad kring ett nästan kvadratisk tun med boningshus, innefattande en äldre rökstuga möjligen byggd redan 1740 tillbyggd österut med svenskstuga 1858, separat kokhus, ekonomibyggnad från 1775 innehållande ladugård, loge, stall och två loftbodar från ca 1750 respektive 1801. Norr om boningshuset finns vedbod/avträde, jordkällare och rökbastu och i sydväst en lada. Efter viss modernisering bl a 1923 försågs boningshuset med plåttak och målades med falurödfärg, vilket också skett med kokhus och ladugård-loge-stall. Härutöver har elektriskt ljus installerats men byggnaderna är i övrigt omoderna och används idag mycket sparsamt av ägarna.

Juhola finngård bär spåren efter det skogsfinnska kulturarvet. Genom bebyggelsens bevarande har delar av skogsfinnarnas materiella kultur och äldre byggnadsskick sparats. Det mest signifikanta för den skogsfinnska byggnadstraditionen på gården är rökstugan, med den tillbyggda svenskstugan (vilken gör att byggnaden till planlösningen främst liknar en parstuga), det fristående kokhuset samt bastun.

Genom att gården har dokumenterats noggrant genom åren vet vi att delar av bebyggelsen har förfallit och försvunnit med tiden bl a ett flertal ängslador, ett får-get-svinhus, en kvarnbyggnad, ett ”fiskehus”, en smedja, hägnadssystem med t ex fägata, en mindre trädgård, en humlegård mm. Trots denna förlust framstår Juhola idag ändå som en ovanligt välbevarad miljö med en representativ bebyggelse för finnskogens storgårdar.

Får-, get- och svinhus som är rivet,
foto hämtat ur Hämäläinen, A 1945.

Situationsplan över Juhola. Uppmätning av Ludvig Matsson, Nordiska Museet, 1916.

Målsättning

Vid restaureringen av markerna som ingår i reservatet eftersträvas den helhetskaraktär som Juhola hade vid tiden från sekelskiftet 1900 till 1920-talet. Vid byggnadsvårdsarbetet är samma tidsangivelse utgångspunkten. Det finns ingen anledning att föra tillbaka byggnaderna i någon tidigare byggnadsfas. Byggnaderna får spegla spår av det skogsfinnska kulturarvet och samtidigt visa de förändringar som skett i bebyggelsens försvenskningprocess. Både äldre och yngre bebyggelseskeden respekteras.

Byggnaderna i kulturreseptatet Juhola är i enskild ägo. Markägaren disponerar byggnaderna och ansvarar för tillsyn, vård och skötsel av dem. Länsstyrelsen har med reservatsbildandet inte för avsikt att ändra på dessa förhållanden. Någon förändring av byggnadernas nuvarande användning planeras inte, utan kommer även fortsättningsvis att nyttjas av ägarna framförallt under sommarsäsongen.

Principiella utgångspunkter för byggnadsvårdsarbetet vid Juhola är:

- att byggnaderna underhålls kontinuerligt
- att byggnaderna renoveras med traditionella tekniker och material
- att de byggnadsvårdsåtgärder som utförs dokumenteras

Anordningar för tillgänglighet och information i kulturreseptatet utformas med största möjliga hänsyn till byggnadernas kulturhistoriska karaktär. Se vidare i skötselplanen för markerna.

Speciella vårdkrav

Byggnaderna på Juhola finngård befinner sig i ett gott skick. Endast mindre vårdåtgärder är nödvändiga att vidta mer omgående och ingår i det kontinuerliga underhållet av byggnaderna, se vidare under rubriken Tidsplan.

Inför mer omfattande reoveringar av bebyggelsen, som inte ingår i det kontinuerliga underhållet, bör samråd ske mellan ägare och länsstyrelsen för rådgivning och information om t ex val av åtgärd och möjlighet till byggnadsvårdsbidrag.

Då brandrisk kan föreligga bör eldning i bostadshusets rökugn endast ske restriktivt och med stor försiktighet.

I det normala underhållet av byggnaderna ingår följande moment:

Årlig besiktning:

Översyn av grund, väggar, yttertak, snickerier etc. Brister åtgärdas snarast möjligt.

De flesta läckage uppstår vid åsar och skorstenens genomgång vid yttertaket. Undersök även yttertaket undersida så att det inte finns fukt och mögelfläckar och att skorstensstocken inte har fuktränder.

Om skorstenen står oanvänd några år drar murverket åt sig fukt som aldrig torkar ut ordentligt varför fogningen lossnar och teglet ibland frostsprängs.

På timrade hus är det vanligtvis syllstockarna som rötskadas eftersom marken höjer sig upp mot trävirket bl a beroende på många års ansamling av växtavfall och annat.

Söndriga hängrännor och stuprör kan snabbt ge fasaderna och socklarna svåra fuktskador.

Fönstren fodrar speciell uppmärksamhet. Fönsterbågens och karmens understycken hör till de delar som först angrips av röta.

Årliga arbeten:

Områden intill byggnaderna hålls fria från träd, buskar och sly. Översyn av takens vattenavledning, rensning av hängrännor mm.

Periodiska arbeten, vart femte år skall omfatta:

Underhåll av ytterst utsatta delar, t ex rödfärgning av fasader eller bättringsmålning av fönstersnickerier.

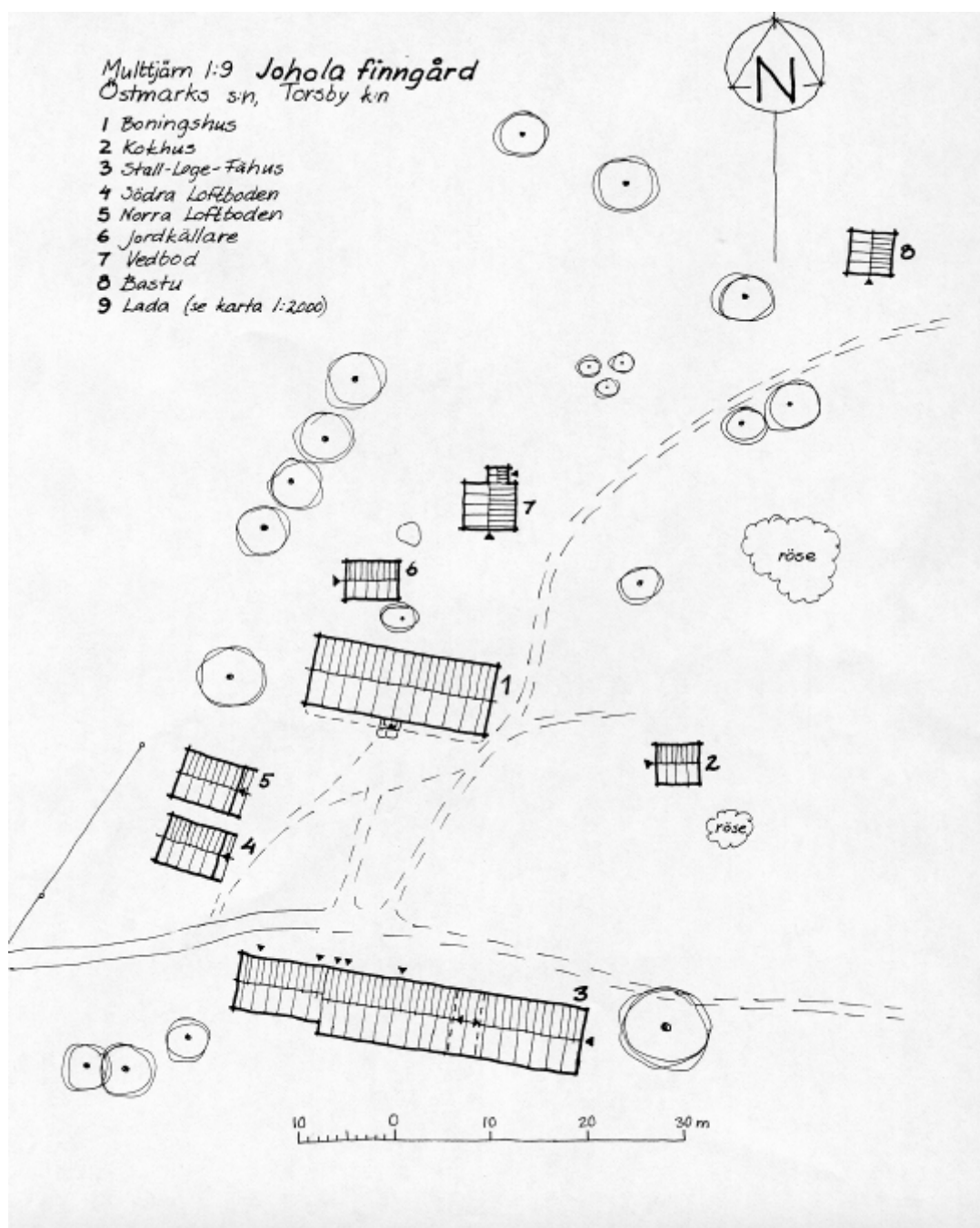
Periodiska arbeten, vart tionde år, skall omfatta:

Reparation, åtspikning och rödfärgning av utvändig panel och övriga tidigare rödfärgade ytor. Översyn och målningsbehandling av portar, dörrar, fönstersnickerier o d som tidigare har varit målade.

Översyn och målningsbehandling av tidigare målade tak av plåt samt smidesdetaljer.

Byggnadsbeskrivningar och åtgärder

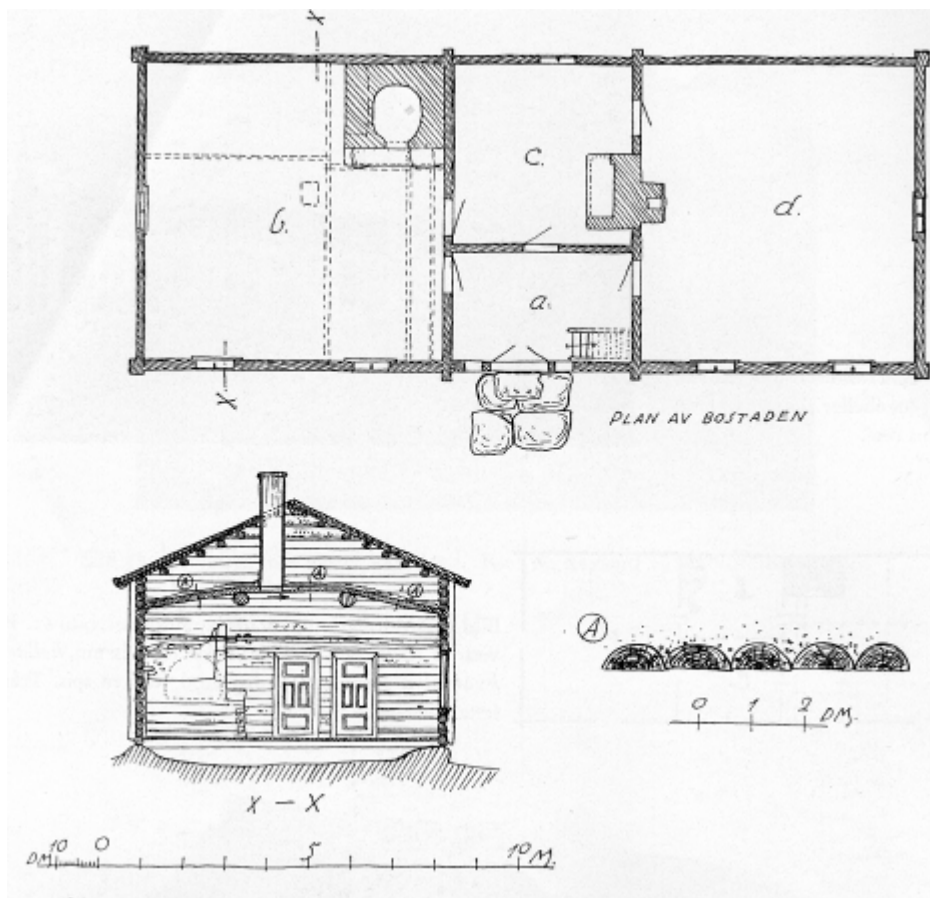
I den inledande texten har redan omnämnts att delar av bebyggelsen har genomgått vissa förändringar framförallt under 1900-talet såsom rödfärgning och nya plåttak. Som ett förtydligande av denna beskrivning kan nämnas att när Nordiska Museet dokumenterade Juhola finngård 1901 hade alla byggnader sk farjtak (vedtak). Idag finns inte några spår av detta takmaterial. I Nordiska Museets (Ilmar Talve) beskrivning av bastuns yttertak 1949 framgår att det fortfarande var ett tak av trä på näver med takbräde och täckjekrokar av trä. Nävertaktäckningen är ett exempel på ett karaktäristiskt drag för byggnadsskicket i de skogsfinska bygderna. Kokhuset, ladugården-logen-stallet, norra och södra loftboden, ladan och jordkällaren visar att de varit belagda med spån en period innan de fick annan takbeläggning. Samtliga byggnader utom bostadshus och ladugårdslänga försågs på 1940-talet med sinuskorrugerad eternit. Eterniten ersattes med pannplåt på 1980- och 1990-talen.

Situationsplan över Juhola 2001.

Bostadshuset

En våning hög timmerbyggnad med sadeltak. Fasaden är klädd med falurödfärgad panel. Den äldre rökstugan troligtvis uppförd redan 1740 byggdes till med en svenskstuga 1858 vilket gör att bostadshusets planlösning närmast kan liknas vid en parstugas. Farstorummet är uppdelat i en farstu och ett kök. Byggnadens utskjutande knutar är klädda med vita knutlådor. Mellan och vid sidan om fönstren på södra, västra och östra fasaden har timmerväggarna förstyvats med halvkor av bilade stockar (lodräta) som fästs med bultar. År 1961-62 byttes lockpanelen på bostadshuset. Enkla fönsterbågar, tvålufts med spröjs, sex rutor, fönsterbleck av plåt. Pardörr med fönster på vardera sidan. Öinredd vind, fönster i gavelparti av samma typ som nedervåningen. Profilerade vitmålade fönsteromfattningar. Fabriksmålade vita hängrännor och stuprör. Svenskstugans murstock murad i tegel ovan taknock försedd med huv av metall (platt). Rökstugans rökgång, ovan taknock en huv av stående brädor försedd med litet sadeltak av metall.

Planen visar: a förstuga, b rökstuga, c kök, d spisstuga, Nordiska Museet
Illustration hämtad ur Hämeäläinen, A, 1945.

År 1923 ersatte ett plåttak bostadshusets farjtak. Detta tak byttes 1976 till en svart trapetskorrugerad plåt som i början av 1995 ersattes av det nuvarande sinuskorrugerade plåttaket. 1961-62 försågs bostadshuset med ny brädfodring och 1961 renoverades köket. Gården elektrifierades 1942. Under större delen av 1900-talet har bostadshuset haft stuprör med skarpa vinklar, smala dimensioner, vitmålade.

Rumsbeskrivning - invändig beskrivning:

Svenskstugan

Golv: Brunbetsat brädgolv, ca 14 cm breda. Gjuten betongsockel under gjutjärnskaamin (Norrhammars bruk).

Sockel: Enkelt profilerad, beige kulör.

Väggar: Bred pärlspontpanel, varierande bredd, ca 12 cm+fjäder, svagt rosa kulör, oljefärg. Vitkalkad murstock utmed västra väggen.

Tak: Bred pärlspont, lika som väggar, vit kulör, oljefärg. Enkelt profilerad taklist, vit och brun kulör.

Övrigt: Spegeldörrar med fyra speglar ådrade i brunt. Profilerade dörrromfattningar, vit kulör. Okopplade fönster, vit kulör. Elinstallation. Flertal äldre möbler, rikt bemålade.

Rökstugan

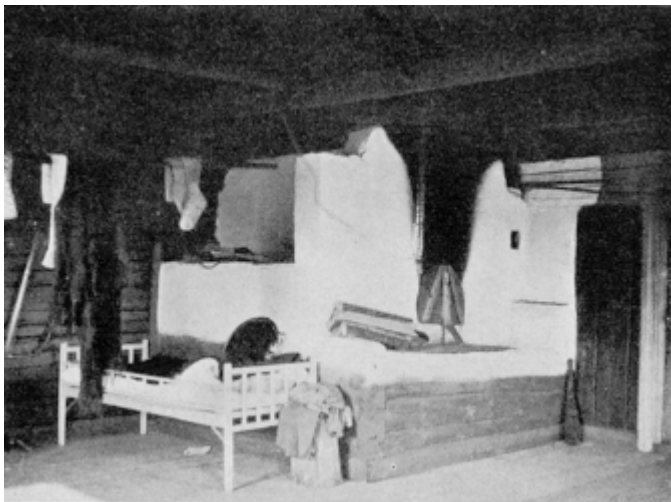
Golv: Brädgolv obehandlat, ca 14.5 cm breda, hål för skurvatten.

Sockel: Bred sockellist, fasad överkant, grå kulör.

Väggar: Synligt slättimmer, översta stockvarven och taket täckta av sot.

Tak: Tredelat mellantak med synliga åsar, ovanpå breda brädor. Röklucka i mitten av taket.

Övrigt: Spegeldörrar med fyra speglar, grå och vitgul kulör, mässingstrycken. Profilerade dörrromfattningar i vit kulör. Fönster med enkla bågar, äldre fönsterbeslag, profilerade fönsterromfattningar, vit kulör. Rökugn på knuttimrat underlag, vitkalkad (valvkonstruktion) Flertal äldre inventarier. Elinstallation.

Rökugnen. Foto hämtat ur Hämäläinen, A, 1945.

Köket-kåven

Golv: Spontat brädgolv, ca 9 cm breda, klarlackat. Galvad plåt runt öppen spis.

Sockel: Omålad sockel utan profil, 9 cm.

Väggar: Masonitskivor. Omålade

Tak: Breda brädor i varierande bredd, ca 20 cm, gul kulör, oljefärg. Skarv i liv med spisen. Omålad bagettlist.

Övrigt: Spegeldörrar i gul kulör, mässingstrycken. Profilerade dörrromfattningar. Okopplade fönster, vit kulör. Vitkalkad öppen spis. Köksinredning klädd med omålad masonit, diskbank, vattenledning, fristående varmvattenberedare, elspis och kylskåp. Elinstallation med proppskåp. (Kök renoverat 1961.)

Farstun

Golv: Brunbetsat brädgolv, ca 12-15 cm.

Sockel: Bred sockellist, fasad överkant, lila kulör.

Väggar: Bred pärlspont, ca 13.5 cm, rosa kulör, tidigare gulbrun, björkådrad?, oljefärg.

Tak: Bred pärlspont, vit kulör, oljefärg. Profilerad taklist.

Övrigt: Spegeldörrar, mörkrosa och ljusrosa kulör, tidigare grå och vitgul. Profilerade dörrfoder, vit kulör. Ytterdörr, pardörr med speglar, marmorerad i grått och blått. Dörrbeslag från 1920-tal, i svart, hamrad plåt. Fönster med enkla bågar, moderna beslag, profilerade fönsteromfattningar, vit kulör. Trappa till vinden, rosa kulör, oljefärg. Elinstallation.

Vinden

Golv: Vinden är oinredd. Det finns inget innergolv, endast lösa plankor på trossbotten fylld med sågspån. Golvbjälkar av rundtimmer. Rökstugans tredelade tak täckt med sand.

Väggar: Timrade ytterväggar och mellanväggar av rundtimmer. Dubbelhak i både rökstugan och svenskstugan, där rökstugan har en mer bearbetad halsning. Mossa som drev.

Timmerstommarna av rökstugan och svenskstugan ej ihoptimrade/förbundna med varandra utan två fristående byggnadskroppar, med skarv på mitten över farstun respektive köket.

Tak: Synliga åsar, gles läkt under sinus-korrugerad plåt.

Övrigt: Fönster med enkla bågar, två lufter med spröjs lika nedervåningen, vit kulör. Rökstugans vindsfönster är till sin nedre del ett blindfönster eftersom det sitter dolt nedanför det tredelade innertaket. Vid svenskstugan en vitkalkad murstock. Ovan rökstugan en rökkanal av smala stående brädor, som förbinder rökluckan med huv för rökutsläpp på taket. Äldre fönsterbågar förvaras på vinden.

Skador och förslag till åtgärder:

Tak: översyn plåttak varje år, eventuellt målning vid tendens till rostgenomslag, se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Fasader: se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Grund: sättning mellan kåven och svenskstugan, lyftning.

Fönster: samtliga fönster översyn och renovering (främst utvändigt); kittning, målning med linoljefärg.

Dörrar: färgsättning ytterdörr, färgtrappa skrapas fram.

Mark: god markkontakt, urgrävning längs norra fasaden.

Övrigt: hängrännor, stuprör på bostadshuset, utbyte till galvade, smala dimensioner med skarpa vinklar, målas med linoljefärg efter några år.

Svenskstugan: ommålning av innertak, linoljefärg.

Rökstugan: fönsterbänkar i behov av ommålning, linoljefärg.

Köket: eventuellt bör en förändring av köket ske så att det smälter in bättre med övrig inredning i byggnaden.

Farstun: se över färgsättningen vid ommålning, linoljefärg.

Vinden: inventering, allt äldre lösöre mm sparas.

Bostadshuset 2001.

Kokhuset

Timrad stuga på naturstensgrund. Ett rum, spis med skorsten (tegel ovannock). Kokhuset är slättimrat nedtill medan gavelröstena är av rundtimmer. Taket är idag belagt med svart sinuskorrugerad plåt och anslutande galvade hängrännor. Ingång i kortväggen mot väster från gårdstunet genom en enkel bräddörr. En brunn är på traditionsenligt vis belägen i närheten av huset (nordöstra hörnet) för att man därifrån genom en ränna kunna leda in vattnet i kokhuset. Intill den skorstensförsedda spisen finns en inbyggd gryta som förmodligen använts för ölbrygd, kokning av vatten till kreaturen eller till tvätt.

På Nils Keylands/Nordiska Museets skisser på kokhuset från 1916 syns att byggnaden ursprungligen har haft ett farjtak, en skorsten av natursten och endast en mindre fönsterglugg där det idag sitter ett spröjsat tvåluftsfönster. Kokhuset rödfärgades förmodligen på 1920-talet i samband med att bostadshuset och ladugårdsbyggnaden fick samma kulör.

Invändig beskrivning

Golv: Obehandlat brädgolv, ca 15 cm breda, med hål för skurvatten.

Sockel: Sockel av en bred ohyvlad bräda.

Väggar: Långväggarna klädda med stående ohyvlade brädor, gavelväggarna synligt slättimrer, gavelröste av rundtimmer. Dubbelhak.

Tak: Synliga åsar, 7 st, gles läkt, spån. Tak och övre delen av väggarna täckta med sot.

Övrigt: Öppen spis med skorsten och intill inmurad järngryta, vitkalkad. Fönster, nytillverkat, moderna beslag.

Skador och förslag till åtgärder

Tak: översyn plåttak varje år, eventuellt ommålning vid tendens till rostgenomslag, se rubrik se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Fasader: se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Grund: -

Fönster: renovering; kittning och målning med linoljefärg.

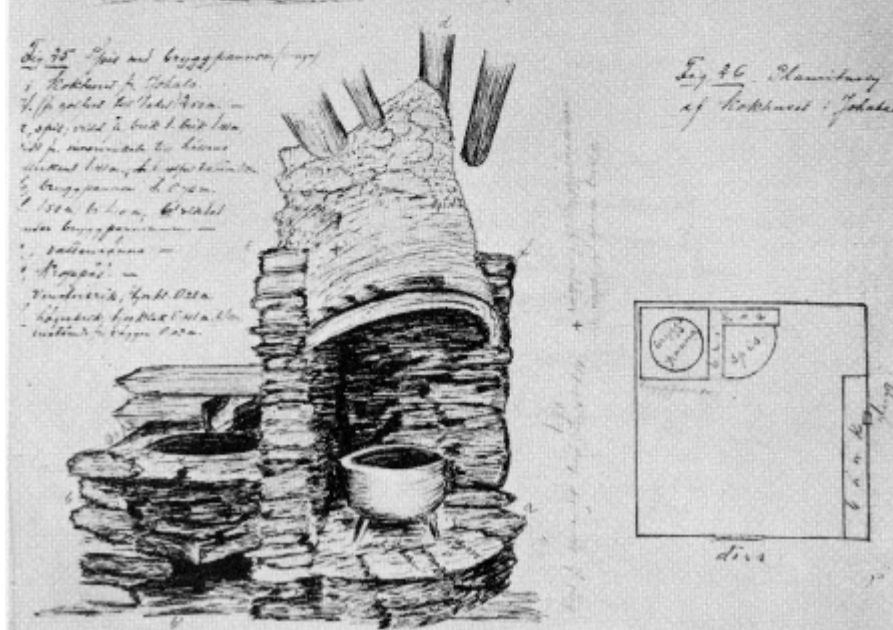
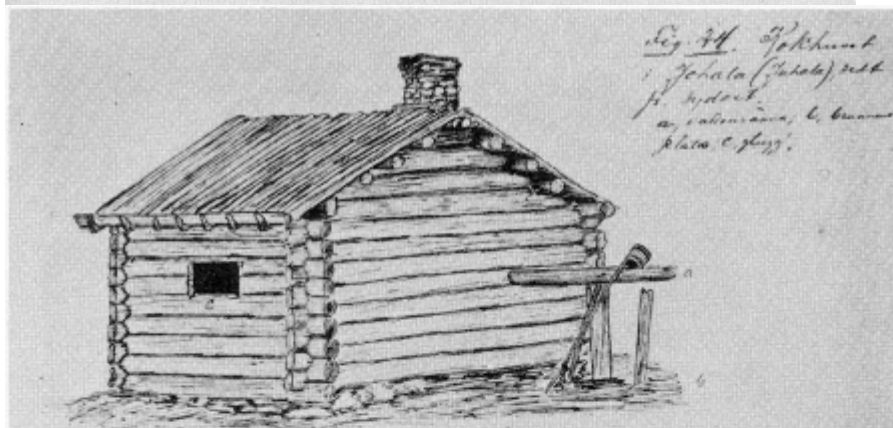
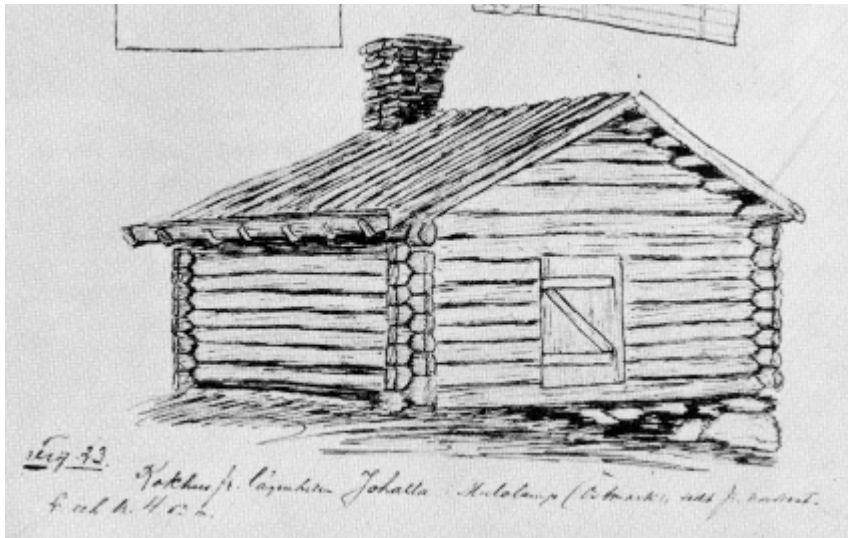
Dörr: -

Mark: -

Övrigt: problem med fågelbon på takåsar.

Kokhuset 2001.

Kokhuset på Juhola. Illustration från Nils Keylands resa 1916, Nordiska Museet.

Ladugården-logen-stallet

Timrade byggnader på naturstensgrund som numera ryms under samma takfall. Ladugårds- och logdelen är något bredare än stalldelen. Logdelen är klädd med stående slätpanel och stallets södra fasad är klädd med lockpanel, i övrigt synligt liggande timmer. Hela byggnaden är rödfärgad och har ett tak av svartmålad pannplåt. Ladugårdsdelen har försetts med fönster.

Stallet med höloft uppfördes 1802 och är den äldsta delen av längan. Ladugårdsdelen byggdes om 1928, men fick bibehålla samma storlek som tidigare byggnad uppförd 1873. Logen byggdes om i början av 1930-talet och breddades något.

På foton från början av 1930-talet syns att den gamla logdelen och stallet har ett vedtak. Den nya ladugårdsdelen hade vid tiden ett spåntak och byggnaden är något bredare än logen och stallet. Mot öster ledde fägata ut från ladugården genom det numera rivna får-get-svinhuset. Söder om logen, parallellt med byggnaden, låg tidigare en hölada.

Ladugårdslängans planlösning var 1916 följande från väster räknat; stall med höloft, svale, sädesgolv, loge, halmgolv (tröskning av halm), svale, ladugård och ladugård.

Ladugård-loge-stall har rödfärgats senare än bostadshus och kokhus, förmodligen efter ombyggnaderna på 1930-talet.

Ladugårdslängan. Foto hämtat ur Hämäläinen, A, 1945.

Invändig beskrivning

Indelning i ladugård-lider-loge-lider (igenbyggt)-stall

Ladugården

Golv: Brädgolv i varierande dimensioner, lagda i olika riktningar och i olika kondition. I sydvästra delen av byggnaden saknas golv, liksom vid vattenledningskranen i nordvästra hörnet. I mittgång, bräddor, ca 15 cm breda.

Väggar: Slätbilat timmer med drev av mossa. Bärande mellanvägg av slättimmer, ca 12 cm bred. Vägg av maskinsågade bräddor i sydväst.

Tak: Innertak av rundträn på synliga bilade bjälkar. Höloft: Gles läkt med spån, plåttak.

Övrigt: Fönster, mot söder nyttillverkade med moderna beslag, mot norr något äldre fönster, dymingar, ej öppningsbara. Bräddörrar i öst och väst. Bevarad båsinredning. Tre hackelse-, tröskverksmaskiner, äldre laggkärl.

Lider mot öst som gränsar mot logdelen.

Logen

Golv: Golvet och byggnaden är indelade i tre delar som är ungefär lika stora. Längs mot öst bilade brädor, ca 25 cm breda. Mellersta delen, brädgolv av maskinsågat virke, ca 13-16 cm breda. Längst mot väst, halva golvet smala rundträn (mot söder), halva golvet belagt med brädor, ca 30 cm breda, skarv på mitten.

Väggar: Regelverk med insidan av stående slätpanel.

Tak: Gles läkt, spån, pannplåt.

Övrigt: Igenbyggt lider som gränisar mot stalden, inget golv, används som brädföråd. Logen används som förråd för maskiner och byggnadsmaterial mm.

Stallet

Golv: Stallet är avdelat på mitten av en foderhäck i trä. Golvet östra del är belagt med nya löst liggande plankor. Golvet västra del, brädgolv, ca 16 cm breda, i båsen överliggande brädor i två lager. I båset närmast dörren har brädorna bytts ut mot nya.

Väggar: Slätbilat timmer.

Tak: Brädor, ca 26 cm, på bjälkar av rundtimmer. Höloft: gles läkt av maskinsågat virke, spån, plåt.

Övrigt: Utvändigt: Rundtimmer med dubbelhaksknut. Södra fasaden klädd med lockpanel. Inåtgående bräddörrar. Gödsellucka och litet enluftsönster med spröjs, vit kulör i södra väggen. Nya dörrkarmar och dörrömfattningar i ohyvlat virke. Bås av glest uppspikade maskinsågade brädor. Äldre släde för 1 pers. på höloft.

Skador och förslag till åtgärder

Tak: översyn plåttak varje år, eventuellt ommålning vid tendens till rostgenomslag, se rubrik se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Fasader: se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Grund: -

Fönster: renovering av fönstren i ladugårdsdelen; kittning, målning med linoljefärg, ny kittfals fönstret i stallet.

Dörrar: -

Mark: -

Övrigt: inventering, allt äldre lösöre mm sparas. Ladugården, lagning av golv. Stallet, östra delen av golvet återställs.

Ladugården-logen-stallet 2001. Norra fasaden.

Södra fasaden.

Södra loftboden

Den södra loftboden är uppförd i slättimmer i två våningar på en naturstensgrund. På gaveln mot gårdstunet finns en trappa som förbindelse till övervåningens svalgång. Båda våningarna pryds av två plankdörrar med klädsel av profilerade brädor, diagonalt ställda. Äldre lås. I den övre våningens västra vägg finns en mindre öppning.

Byggnaden uppfördes 1750 och har använts som visthusbod. Byggnaden är idag fylld med verktyg och redskap som använts på gården. Fram till 1940-talet hade byggnaden ett vedtak som då ersattes med sinuskorrugerad eternit. På 1990-talet har eterniten ersatts av en galvad pannplåt och hänggrännor.

Invändig beskrivning

Nedre loftet

Golv: Brädgolv, ca 21-27 cm breda.

Väggar: Slätbilat timmer, dubbelhak, Timret märkt med romerska siffror.

Tak: Brädor, ca 20-34 cm breda, på nyare, synliga bjälkar av rundtimmer.

Övrigt: Förvaring av äldre redskap och verktyg.

Övre loftet

Golv: Brädgolv, 20-34 cm breda, skarv på mitten, märkt med VVV.

Väggar: Slätbilat timmer, märkt med romerska siffror likt nedre loftets väggar.

Tak: Synliga åsar, rundtimmer, 15 st, gles nyare läkt med spån, plåt.

Övrigt: Används som förråd av modernare föremål.

Skador och förslag till åtgärder

Tak: översyn plåttak varje år, eventuellt målning vid tendens till rostgenomslag, se rubrik se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Fasader: -

Grund: -

Fönster: -

Dörrar: -

Mark: -

Övrigt: Tryckimpregnerat virke i trappan och svalgången byts ut.

Inventering, genomgång inventarier, eventuellt tas kontakt med Värmlands museum angående föremålsvård mm. Problem med fåglar på övre loftet.

Södra och norra loftboden 2001. Fasader mot öst.

Norra och södra loftboden 2001.

Tryckimpregnerat virke i svalgången.

Norra loftboden

Den norra loftboden är uppförd i slätthinner i två våningar på en naturstensgrund. På gaveln mot gårdstunet finns en trappa som förbindelse till övervåningens svalgång. Båda våningarna pryds av två bearbetade plankdörrar med klädsel av profilerade brädor, diagonalt ställda, bildar ett rutmönster. Äldre lås. I den övre våningens västra vägg finns en mindre öppning med blyinfattat fönster.

Byggnaden uppfördes 1801 och har använts som visthusbod. Byggnaden är idag fylld med verktyg och redskap som använts på gården. Fram till 1940-talet hade byggnaden ett vedtak som då ersattes med sinuskorrugerad eternit. På 1990-talet har eterniten ersatts av en galvad pannplåt och hänggrännor. På ett foto från början av 1900-talet syns att gaveln har varit inbyggd med en brädvägg som skydd mot väder och vind.

Invändig beskrivning

Nedre loftet

Golv: Brädgolv, ca 36-42 cm breda, någon skarv, öst-västlig riktning.

Väggar: Slätbilat timmer med dubbelhak.

Tak: Slätbilade bjälkar, brädor 25-27 cm, nord-sydlig riktning.

Övrigt: Fast inredning, sädesbingar utmed västra väggen. Loftet används för förvaring av ett flertal laggkärl.

Övre loftet

Golv: Brädgolv, ca 25-27 cm breda, nord-sydlig riktning.

Väggar: Slätbilat timmer, dubbelhak.

Tak: Synliga åsar, 11 st, rundtimmer, gles läkt med spån, plåt.

Övrigt: Fönster: Ursprungligen en glugg försedd med två järn från neder- till överkant. Senare isatt fönsterbåge med ”antikglas”=grönaktigt, regelbundet buggligt, rutmönster. Loftet används för förvaring av bl a äldre möbler; säng mm.

Skador och förslag till åtgärder

Tak: översyn plåttak varje år, eventuellt målning vid tendens till rostgenomslag, se rubrik se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Fasader: angripet timmer i norrväggen.

Grund: -

Fönster: -

Dörrar: -

Mark: -

Övrigt: Tryckimpregnerat virke i trappan och svalgången byts ut.

Inventering, genomgång inventarier, eventuellt tas kontakt med Värmlands museum angående föremålsvård mm. Problem med fåglar på övre loftet.

Vedboden

Vedboden ligger strax norr om bostadshuset och är uppförd i rundtimmer på naturstensgrund. Ursprungligen har den haft funktionen som lada men har under 1900-talet fungerat som vedbod. Vedboden har idag ett tak av spontade brädor klätt med galvad pannplåt och anslutande hängrännor. Vid vedbodens norra gavel har ett rödfärgat dass byggts till. Det finns inga uppgifter om när vedboden/ladan är uppförd. År 1901 då Nordiska Museet besökte Juhola finngård hade vedboden liksom övriga byggnader på gården farjtak.

Invändig beskrivning

Golv: Jordgolv

Väggar: Rundtimmer med dubbelhak, märkt VVV. Syll utbytt liksom hammarband.

Tak: Synliga nya åsar, raft av ohyvlade plankor, spontade brädor, plåt.

Övrigt: Bred bräddörr mot söder.

Skador och förslag till åtgärder

Tak: översyn plåttak varje år, eventuellt målning vid tendens till rostgenomslag, se rubrik se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Fasader: -

Grund: -

Fönster: -

Dörrar: -

Mark: god markkontakt, urgrävning runtom byggnaden.

Övrigt: -

Vedboden 2001. Mot söder.

Vedbod och dass. Mot norr.

Jordkällaren

Jordkällaren är kallmurad av natursten med gavelrösten i rundtimmer. Taket är täckt med galvaniserad pannplåt och hängrännor.

Invändig beskrivning

Golv: Jordgolv.

Väggar/Tak: Natursten, kallmurad. Gräsövertäckt.

Övrigt: Yttertak: Gles läkt, spån, plåt, förlängt vid takfot ca 1 meter med spontade brädor-skyddstak över murar. Ny bräddörr av ohyvlade brädor, brunbetsad.

Skador och förslag till åtgärder

Tak: översyn plåttak varje år, eventuellt målning vid tendens till rostgenomslag, se rubrik se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Fasader: -

Grund: -

Fönster: -

Dörrar: -

Mark: -

Övrigt: -

Jordkällaren 2001.

Bastun

Rökbastun ligger utanför gårdstunet, ca 35 meter nordöst om bostadshuset. Bastubyggnaden placerades vanligtvis en bit ifrån övrig bebyggelse på detta sätt pga brandrisken (liksom t ex smedjan). Byggnaden är uppförd i slättimmer nedtill och rundvirke i gavelröstet på en naturstensgrund. Flera stockvarv har under 1990-talet bytts ut p g a rötskadat timmer. Bastuns tak är belagt med spontade brädor, galvad pannplåt och hängrännor. Byggnaden har en ny bräddörr. Bastuns rösuign av natursten finns bevarad (valvkonstruktion) och är placerad i bastuns sydöstra hörn, innanför dörren. Ugnens mått; plan 1,5x1,5 meter, höjd 1 meter. På bastuns långsidor är ytterändar av sk laveplankor (lave=bänk) synliga. På västra långsidan finns en glugg med lucka.

Enligt Nordiska Museets dokumentation av byggnaderna 1949 var byggnaden helt uppförd i rundvirke med underhaksknut. Yttertaket var ett vedtak ”trä på näver med takbräder och täckjekrokar av trä”.

Invändig beskrivning

Golv: Jordgolv. Trätrall runt rösuignen.

Väggar: Slättimmer och rundtimmer. Mossa som drev.

Tak: Plant mellantak av rundträn, tötat med mossa, nord-sydlig riktning.

Övrigt: Rösuign, lave, bänk, torkstänger, glugg med lucka i västra långsidan, glugg i östra väggen, ovan laven. Ny bräddörr.

Skador och förslag till åtgärder

Tak: översyn plåttak varje år, eventuellt målning vid tendens till rostgenomslag, se rubrik se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Fasader: -

Grund: -

Fönster: -

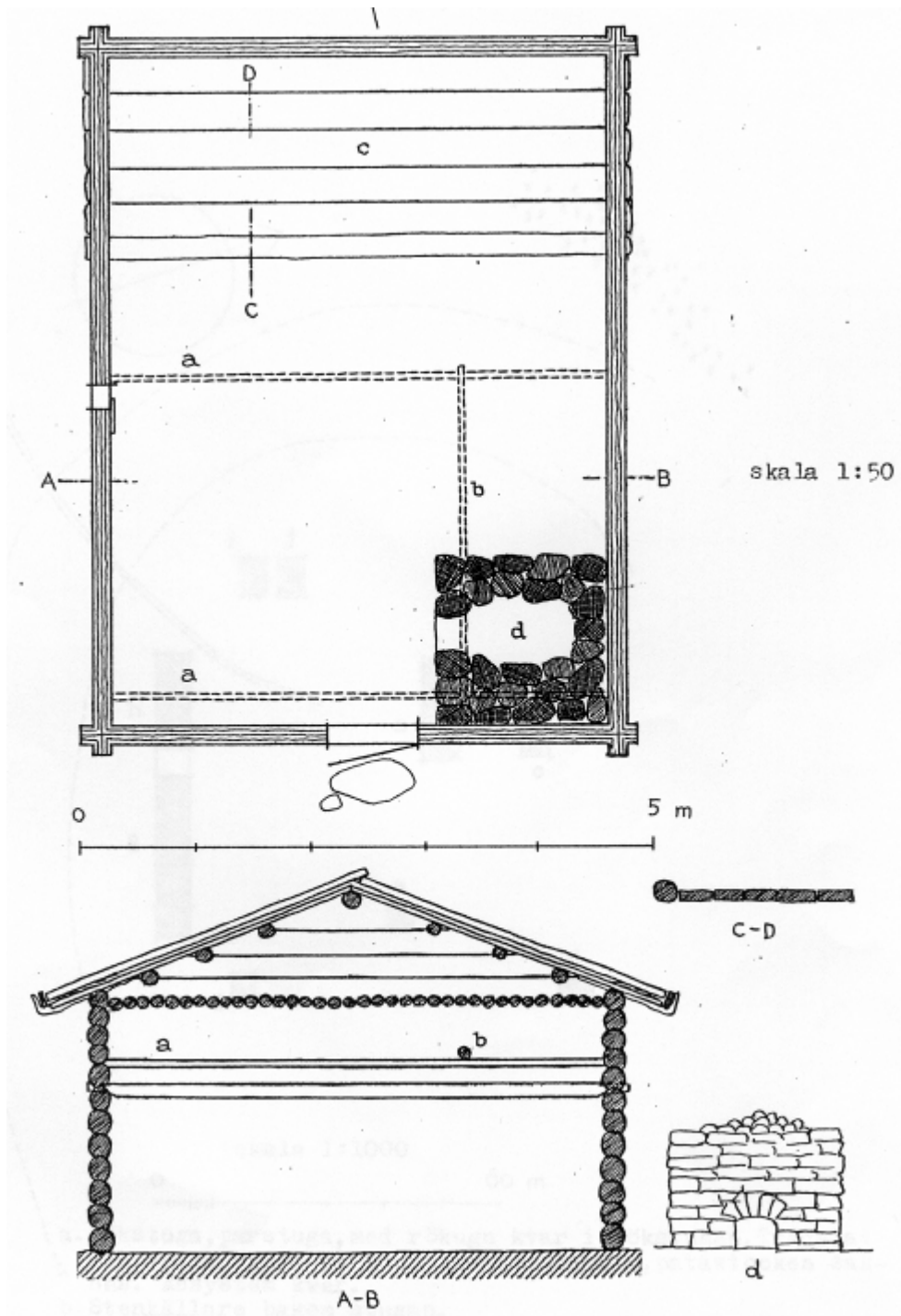
Dörrar: -

Mark: -

Övrigt: -

Bastun 2001.

Bastun uppmätt av Ilmar Talve 1949. Illustration hämtad ur Nordiska Mussets arkiv.

Ladan

Gårdens enda bevarade ängslada är belägen ca 150 meter sydväst om gårdstunet på sedvanligt sätt i anslutning till ängsmarken. Ladan är uppförd i rundtimmer på naturstensgrund. Taket är i dag belagt med pannplåt, men har tidigare haft taktäckning av eternit, spån och ved. Vid Nordiska Museets dokumentation av bebyggelsen 1916 fanns fyra lador bland gårdens inägor. Laga skifteskartan från 1852 visar 13 byggnader som kan antas vara lador.

Invändig beskrivning

Golv: Brädgolv, glest liggande brädor med varierande bredd, 18-28 cm.

Väggar: Rundtimmer dubbelhak.

Tak: Synliga åsar, rundtimmer, 5 st, gles läkt, spån, plåt

Övrigt: Ny lucka av ohyvlade brädor. Vägghast bänk, utmed södra gavelns insida.

Skador och förslag till åtgärder

Tak: översyn plåttak varje år, eventuellt målning vid tendens till rostgenomslag, se rubrik se rubrik periodiskt arbete vart tionde år.

Fasader: -

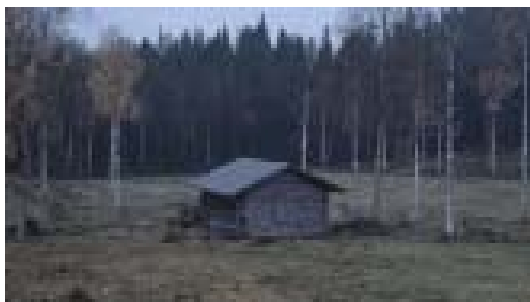
Grund: -

Fönster: -

Dörrar: -

Mark: -

Övrigt: -

Ladan 2001.

Dokumentation

I Värmlands museums arkiv förvaras uppmättningsritningar på samtliga byggnader (plan, fasader, sektion) på Juhola, vilka kan vara till hjälp inför kommande praktiska vårdarbeten. Ritningsunderlaget bör dock betraktas källkritiskt då brister finns. Uppmättningsritningarna är förmodligen endast grovt uppmätta med måttband varför oregelbundenheter i byggnaderna inte framgår. Planritningarna över exempelvis ladugården stämmer inte överens med den funktionella uppdelning med bås etc som byggnaden visar idag. Vid specifika byggnadsvårdsarbeten kan det därför i framtiden bli nödvändigt att upprätta ytterligare ritningsunderlag.

Värmlands museums fotomaterial omfattar en översiktlig exteriör fotodokumentation av Juholas byggnader. Ett flertal bilder visar även på välbevarade interiörer och inventarier. Ur bevarandesynpunkt vore en mer systematisk dokumentation av interiörer och lösöre på gården önskvärd för att se vilket behov som finns av föremålsvård mm.

Tidsplan

Tidsschema för byggnadsvårdsåtgärder

Prioriteringsgrad, förklaring

1=högsta prioritet, åtgärdas snarast, 2= hög prioritet, men ej akut vårdbehov, 3= åtgärd som vidtas när behov och möjlighet finns, 4=byte när nuvarande byggnadsdel är uttjänt eller motsvarande.

Normalt underhåll och årlig översyn av byggnaderna, se rubrik Speciella vårdkrav.

Byggnad	Byggnadsdel	Vårdåtgärd	Prioritet
<u>Bostadshuset</u>	Grund, sättning mellan kök och svenskstugan	lyftning	1
	Fönster	renovering; kittning, målning	1
	Ytterdörr	ommålning, ny färgsättning	3
	Mark, norra fasaden	urgrävning	1
	Hängrännor och stuprör	utbyte	4
	Interiört:		
	Svenskstugan	ommålning innertak	3
	Rökstugan	ommålning fönsterbänkar	3
	Farstun	ommålning, ny färgsättning	3
Vinden	inventering	3	

Byggnad	Byggnadsdel	Vårdåtgärd	Prioritet
<u>Kökhuset</u>	Fönster	renovering; kittning, målning	1
<u>Ladugården-logen-stallet</u>	Fönster	renovering; kittning, målning (ladugård/stall)	1
	Interiört:	inventering	3
	Ladugårdsdelen: golv	lagning	3
	Stalldelen: golv (öst)	lagning	3
<u>Södra loftboden</u>	Trappan, svalgången	utbyte av virke	3
	Inventering	föremålsvård?	2
<u>Norra loftboden</u>	Trappan, svalgången	utbyte av virke	3
	Inventering	föremålsvård?	2
<u>Vedboden</u>	Mark	urgrävning	1
<u>Jordkällaren</u>	-		
<u>Bastun</u>	-		
<u>Ladan</u>	-		

Källor

Arkiv

Torsby Finnkulturcentrum, Torsby; specifik litteratur, kopior på Nordiska museets handlingar, ägarlängder mm.

Värmlands museums arkiv, Karlstad; fotodokumentation av interiörer, inventarier och exteriörer, uppmättningsritningar av byggnader.

Lantmäteriverkets forskningsarkiv, Gävle; kartor

Lantmäterimyndigheten i Värmlands läns forskningsarkiv, Karlstad; kartor

Kartor

Storskifte, Östmarks socken, 1771, R96-6:1.

Laga Skifte, Östmarks socken, 1852, R96-6:3.

Konceptblad till häradskartan, hembygdskartan, Multjärn 28, ekonomisk karta från 1883-1895.

Ritningar

Värmlands museums arkiv, Karlstad; uppmättningsritningar av samtliga byggnader på Juhola finngård, planer, fasader och sektioner, upprättade 1973 resp. 1980.

Litteratur

Bladh, Gabriel, Finnskogens landskap och människor under fyra sekler, en studie av samhälle och natur i förändring, Högskolan i Karlstad, forskningsrapport 95:11, samhällsvetenskap, gruppen för regionalvetenskaplig forskning.

Finnskogens bebyggelsehistoriska arv, ett inventerings- och dokumentationsprojekt inom Torsby kommun 1999. Torsby finnkulturcentrum

Hämäläinen, Albert, Bostads och byggnadsskick hos skogsfinnarna i Mellan-Skandinavien, Nordiska museets handlingar:23, Stockholm 1945.

Kulturhistorisk inventering vid Juhola finngård, Värmlands museum, kulturmiljövårdsenheten, internrapport 1998:16 resp. internrapport 1999:11

Det skogsfinska kulturarvet, FINNSAM i samarbete med Finnbygdens förlag 2001.

Referensmaterial

Kulturresevat – en handbok för inrättande och skötsel av kulturresevat enligt 7 kapitlet 9§ Miljöbalken, Riksantikvarieämbetet 2001, remissupplaga.

Skötselplan för Kulturresevatet Smedstorps dubbelgård, Länsstyrelsen Östergötland 2000. Vårdplan för byggnadsminnet Smedstorps dubbelgård, Östergötlands länsmuseum 1998.

